

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΙΜΑΝΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΙΓΑΙΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΥ

Η ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑ ΝΤΑ ΡΙΜΙΝΙ*

ΕΝ ΤΗΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΙ ΚΑΙ ΤΗΙ ΤΕΧΝΗΙ

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΙ ΓΛΥΠΤΙΚΗ

Τὸ νὰ ἀναγράψῃ κανεὶς ὅλας τὰς εἰκόνας αἵτινες ἔλαβον ὡς θέμα τὸν ἔρωτα καὶ τὸν θάνατον τῶν δύο τούτων ἐραστῶν δὲν εἶναι διόλου εὔκολον. Ἀδύνατον εἶναι ὅπως κατατάξῃ κανεὶς μέσα εἰς ἀσθενὲς σημείωμα ὅλας τὰς εἰκόνας, αἵτινες εἰσὶν ἐγκατεσταμέναι εἰς τὸν κόσμον ὅλον. Οὐχ' ἥττον ἐλπίζομεν ὅτι θὰ πλησιάσωμεν κατὰπώς εἰς τὴν ἀλήθειαν, περιζέμενοι τὰς πληροφορίας μας ἀπὸ σχετικὰς καλλιτεχνικὰς μελέτας ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου.

Ἐν σύμπλεγμα μαρμάρινον τοῦ Παύλου καὶ τῆς Φραγκίσκας εὑρίσκεται παρὰ τῷ *Bellenghi* εἰς Ραβένναν, ἐν ὅλῳ τοῦ "Ἀγγλου *A Munro* ἡγοράσθη παρὰ τοῦ λέρδου *Γλάδστωνος* ἀπὸ τὴν "Ἐκθεσιν τῶν Παρισίων. Ἐν ὅλῳ ἀκέμη ὑπάρχει παρὰ τῷ κύμητι *Poujat* ἐν Παρισίοις, κατασκευασθὲν ἀπὸ τὸν *Felic De Fauveau*.

Τὰ συμπλέγματα διαδέχονται τὰ ἀνάγλυφα, ἐν οἷς ὁ καλλιτέχνης δύναται εὐχερέστερον καὶ ἐπιτυχέστερον νὰ ἐκπυλίξῃ τὸ θέμα. Καὶ τοιαῦτα εἶναι τῶν ἔξι:

Τοῦ Ἀντωνίου *Eteix* ("Ἐκθεσις Παρισίων 1831) τοῦ Γαετάνου *Motelli* ("Ἐκθεσις τοῦ Λαγδίνου τοῦ 1852) καὶ τοῦ Λέοντος *Buzzi* ("Ἐκθεσις Φλωρεντίας 1861).

Μετὰ τὰ ἔργα ταῦτα τῆς γλυπτικῆς παραθέτομεν ἀλφαρθητικὸν πίνακα τῶν ζωγράφων ἔκεινων αἵτινες ἔσχον ὡς θέμα τὸν ἔρωτα τούτον, παρατρέχοντες ἐννοεῖται τοὺς ἀπείρους εἰκόνογράφους τῶν ἐκδόσεων τοῦ Δάντε, μηδὲ κύτου τοῦ Γουσταύου Δορέ ἔξαιρουμένους:

Κάρολος *Arienti* (εἰκὼν παρὰ τῷ Ταγματάρχη Γουΐδῳ *Novak* ἐν *Zemperle* τῆς Αὐστρίας).

Ιωάννος *Bezzuoli* ("Ἐκθεσις τῆς Φλωρεντίας τοῦ 1816).

Φραγκίσκος *Boccaccini* ("Ἐκθεσις Μιλάνου τοῦ 1858).

Ἀρνόλδος Μπαϊκλιν.

Ἀλέξανδρος Καρμπανέλ (Σύγχρονος Πινακοθήκη τῶν Παρισίων).

Τούλιος Καρλίνη ("Ἐκθεσις Βενετίας τοῦ 1857).

Ἀλέξανδρος Καρπιάνη ("Ἐκθεσις Τουρίνου τοῦ 1838).

Felice Cataneo ("Ἐκθεσις Μιλάνου τοῦ 1826).
Cosimo Condulineri (1839).

Paul Delaroche.

Descondres de Düsseldorf ("Ἐκθεσις Βρυξελλῶν τοῦ 1851).

'Ερρίκος Decaisne ("Ἐκθεσις Λούδρου 1841).

De Zaderéze ἐκ Πετρουπόλεως ("Ἐκθεσις Βενετίας 1852).

Καῖσαρ Δούζι ("Ἐκθεσις Μιλάνου 1831),

'Αχιλλέως Φαρίνα ("Ἐκθεσις Φλωρεντίας 1845).

Φραγκίσκος Φευρνίς ("Ἐκθεσις Φλωρεντίας 1828).

Ρεμουάλδος Franchi ("Ἐκθεσις Φλωρεντίας 1844).

'Ιωάννος Frascheri. Ο *Frascheri* ἐζωγράφοις τὸν Παῦλον καὶ τὴν Φραγκίσκου τρίτη, ἐκθέτων εἰς τὰς ἐν Μιλάνῳ ἐκθέσεις τοῦ 1826 καὶ ἐν Φλωρεντίᾳ τοῦ 1861. Μία τῶν εἰκόνων τούτων ἡγοράσθη παρὰ τοῦ Μαρκησίου *Ala Ponzone*, ἡ δευτέρα διατηρεῖται ἐν τῇ Πινακοθήκη τῆς Σαβίνας, ἡ τρίτη, ἴδιωτη στὴν Κοινότητα τῆς Γενεύης, ἀποτελεῖ μέρος τῆς Πινακοθήκης *Brignole Sale De Ferrari* καὶ εύρισκεται ἐν τῷ Λευκῷ Μεγάρῳ.

Φραγκίσκος Giuliano ("Ἐκθεσις Τουρίνου τοῦ 1856).

Giam Giacomo Henner (Σύγχρονος Πινακοθήκη Παρισίων).

'Ιωάννης Ingres. Τοῦ ζωγράφου τούτου σώζονται μερικὰ σχεδιαγράμματα δημοσιευθέντα ἀπὸ τὸν *Uriarte* καὶ δύο εἰκόνες: ἡ μία ἐν τῇ συγχρόνῳ Πινακοθήκη τῶν Παρισίων καὶ ἡ ἄλλη παρὰ τῷ κύμητι *Turpin De Crissé*.

Γάσπαρος Zandi. Η εἰκὼν του ἀνήκει κατὰ τὸ 1788 εἰς τὸν μαρκήσιον *di Crequi* καὶ ὡς ἔξις περιγράφεται εἰς τὰς Ἀναμνήσεις τῶν Όραιων Τεχνῶν (Ρώμη 1788 τέμ. Δ'. σελ. 197.): «Κάθηνται ἐπὶ εὐρέος ἐδράνου ἡ ἀτυχῆς γυνὴ καὶ ὁ ἀνδράδελφός της. Παρ' αὐτὸν εἶναι τράπεζα μικρὰ ἐπὶ τῆς ὄποιας εὐρίσκεται βιβλίον. Ἐν ὅλῳ βιβλίον εἶναι ἀγορικὸν ἐπὶ τῶν γονάτων των: ἔκεινος τὸ ὄποιον ἀνεγένωσκον. Ἀλλ' εἰς τὸ σημεῖον ἔκεινος ἡ ἀνάγρωσις διεκόπη καὶ ἡ Φραγκίσκα ἀπωθεῖ ἀσθενῶς τὰς τρυφερότητας τοῦ ἀφρούς ἀνδραδέλφου. Ή εἰκὼν αὐτὴ εἶναι θαυμαστά περὶ τὴν οἰκονομίαν καὶ σύνθετιν, διατηρεῖ δὲ μεγάλην ὄμοιότητα περὶ τὰς ἐνδυμασίας τῆς ἐποχῆς. Αἱ φυσιογνωμίαι εἴναι εὐγενεῖς καὶ ἐκφραστικαί, ἐν γένει δὲ χαρακτηρίζει τὴν εἰκόνα ἀρμόνια περὶ τὸν χρωματισμόν, διστις εἶναι λεπτὸς καὶ ἐπιβάλλων». Η εἰκὼν τοῦ *Zandi* εἶναι ἀπὸ τὰς πρώτας, ἀπὸ ἔκεινας ἡδη αἵτινες ἔδωκαν τὴν πρώτην ὅθησιν εἰς τὸ θέμα τοῦτο, τὸ ὄποιον τεσσοῦται ἐξεμετταλεύθησαν βραδύτερον σὲ ἀντιπρόσωποις τοῦ ρωμαντισμοῦ.

* Télos.

Ρωσοεπανικός πόλεμος

Υποχώρησις Ρώσων

Κάρολος Λιβεράτη ("Εκθεσις Φλωρεντίας 1833").

Έρρικος Μόντη ("Εκθεσις Λουδούρου 1842).
Νικόλαος Μόντη (Εἰκὼν γενομένη κατ' ἐντολὴν τοῦ Fauquet ἐκ Λιβόργου).

Ιωσήφ Pelavero ("Εκθεσις Μιλάνου 1852).
Γαετάνος Piatoli ("Εκθ. Φλωρεντίας 1820).

Φραγκίσκος Πιεδέστη (Εἰκὼν ἐν τῇ ἐπαύλῃ τοῦ κόμητος Sola εἰς Bolverolo Tremezzo).

Γαετάνος Πρεβιάντη (Εἰκὼν παρὰ τῷ ζωγράφῳ Ιερωνύμῳ Cairati ἐν Μονάχῳ).

Δάγυτε Γαβριῆλ Rossépetti.

Άττιλις Runcaldier (Εἰκὼν ἐν τῷ Ἀναγνωστηριῳ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ραβένης).

N. Sanesi ('Αναπαρασταθεῖσα ὑπὸ τοῦ M. Dini ἐν Φλωρεντίᾳ).

Ary Scheffer. (Σύγχρονος Πινακοθήκη τῶν Παρισίων. Ἐξετέθη εἰς τὸ Λούδρον τὸ 1835. Τὸ πρωτότυπον ἐπωλήθη εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀντὶ 43 χιλιάδων φράγκων χρυσῶν εἰς τὸν Δοῦκα τοῦ "Ορλεαν."

Γεώργιος Walls (εὑρίσκεται παρὰ τῷ ίδιῳ ζωγράφῳ).

Διὰ μερικὰς ἐκ τούτων θὰ γράψωμεν ὅλης λέξεις.

Ἡ δυνατωτέρα ἵσως εἰς ἔμπνευσιν εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ μεγάλου Μπαϊκλιν γενομένη. Ὁ Παύλος τὴν σύρει ἀπὸ τὸν ἀριστερὸν βραχίονα, ἐνῷ ἐκείνη λιπόθυμος κλαίει. Ἐχει τόσην δίναμιν περὶ τὴν ἐκφρασιν καὶ τόσην ἐντέλειαν περὶ τὰς γραμμὰς καὶ τὴν ἐκτέλεσιν, ὥστε δικαίως θεω-

ρεῖται ἐν ἀπὸ τὰ ὡραιότερα ἔργα τοῦ μεγάλου τούτου ζωγράφου.

Αἱ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου τρεῖς εἰκόνες τοῦ συγχρόνου Γάλλου εἰκονογράφου Γουσταύου Δορέ ἀποπνέουν μίαν γαλήνην ὑπερκόσμιαν, ἃδιας ἐκείνη ἐν ἡ ἡ Φραγκίσκα κρατουμένη ἀπὸ τὸν λαϊμὸν τοῦ Παύλου ὑψεύται ὑπεράνω τῆς κορυφῆς τοῦ ὑψηλοτέρου δρους, διευθυνμένη πρὸς τὸ ἀχανὲς τοῦ οὐρανοῦ. "Εχει τέσσην γαλήνην καὶ τέσσην ἄρμονιαν ἡ εἰκὼν αὕτη!"

Ἡ παραστατικωτέρα καὶ ζωγραφικωτέρα πασῶν ἀναμφιβόλως ἡτο ἡ τοῦ G. Ingrés εἰκὼν ἡ σωζόμενη ἐν τῇ συγχρένω Πινακοθήκῃ τῶν Παρισίων. Παριστὰ τὴν Φραγκίσκαν ἀπεθέτευσαν κατὰ γῆς τὸ προαγωγὸν βιβλίον, ἐνῷ ὁ Παῦλος γεμάτος πῦρ καὶ ἔφωτα τὴν ἐναγκαλίζεται καὶ τὴν φιλεῖ, ὅπως λέγει ὁ Δάντε:

La bocca mi bacio tutto tremante.

Καὶ ὅλην αὐτὴν τὴν εὐτύχιαν ἔρχεται νὰ ταράξῃ ὁ σίζυγος. Ὁ ζωγράφος ἐν τῇ ὄψει τῆς συνθετικῆς συλλήψεως τοῦ δὲν ἥθελησε νὰ ταράξῃ τὴν γαλήνην τοῦ συνόλου εἰς τὴν ἄρμονιαν τοῦ ἔφωτος διὰ τῆς ὀργισμένης μορφῆς τοῦ ἀτιμασθέντος συζύγου καὶ δὲν παρουσιάζει αὐτὸν εἰς τὴν εἰκόνα, ἀλλὰ μόνον ὁ εἰς τῶν ποδῶν τουκαὶ ἡ χείρ του σύροντα σπάθην φαίνεται διὰ μέσου τοῦ ἀνασυρμένου παραπετάσματος. Δὲν γνωρίζω κατὰ πόσον ἀπατῶμαι ὡς πρὸς τὴν

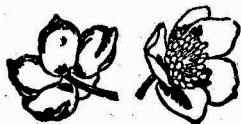
καλλιτεχνικὴν μου κρίσιν; ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἡ εἰκὼν αὕτη εἶναι θαυμασία.

Τῆς αὐτῆς δυνάμεως καὶ ἐμπνεύσεως δίναται νὰ θεωρηθῇ καὶ ἡ ἑτέρα εἰκὼν τοῦ A. Cabanel: Ὁ θάνατος τοῦ Παύλου καὶ τῆς Φραγκίσκας σωζόμενη ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Λουξεμβούργου. Ἡ Φραγκίσκα νεκρὰ ἔξηπλωμένη ἐπὶ ἑδράνῳ, ἐνῷ ὁ Παῦλος ἐκπνέων μὲ τὴν τελευταίαν πνοὴν εἰς τὸ στέμμα τὴν ἐναγκαλίζεται καὶ ἐκπνέει πλησίον τῆς.

Ἀναμφιβόλως τὸ θεσπέσιον μέρος τῆς Δαντείου ἐποποίας, ὁ ἔφως τοῦ Παύλου καὶ τῆς Φραγκίσκας, θὰ ἐνέπνευσε καὶ πλείστους ἄλλους ζωγράφους, ὃν τὸ δύναμα δὲν συμπεριελήφθη ἐνταῦθα, διἵτι ἀτυχῶς αἱ πηγαὶ μας δὲν ἔσαν ἐντελεῖς, εἰς τρόπον ὃστε νὰ δυνάμεθα νὰ καυχηθῶμεν ὅτι οὐδένα ζωγράφου παρελείψαμεν.

Οὐχὶ ἡττον ἡμεῖς προσεπαθήσαμεν νὰ καταστήσωμεν τὴν μονογραφίαν ταύτην ὃσν εἰς τε τελειστέραν, πάντα δὲ ἀναγνώστην γνωρίζοντα παράλειψίν τινα παρακαλοῦμεν ὅπως λάθη τὴν καλωσύνην νὰ ἀνακεινώσῃ ἡμῖν τὴν ἔλλειψιν ταύτην.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΥΛΑΣ

EK